

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

Osehricht

Om

Konstig Østersøel.

1861

639.
gl

639.

Om

konstig Østersavl

ved de danske Kyster.

Foredrag,

holdt i det kgl. Landhusholdningsselskab den 30te Jannar 1861

af

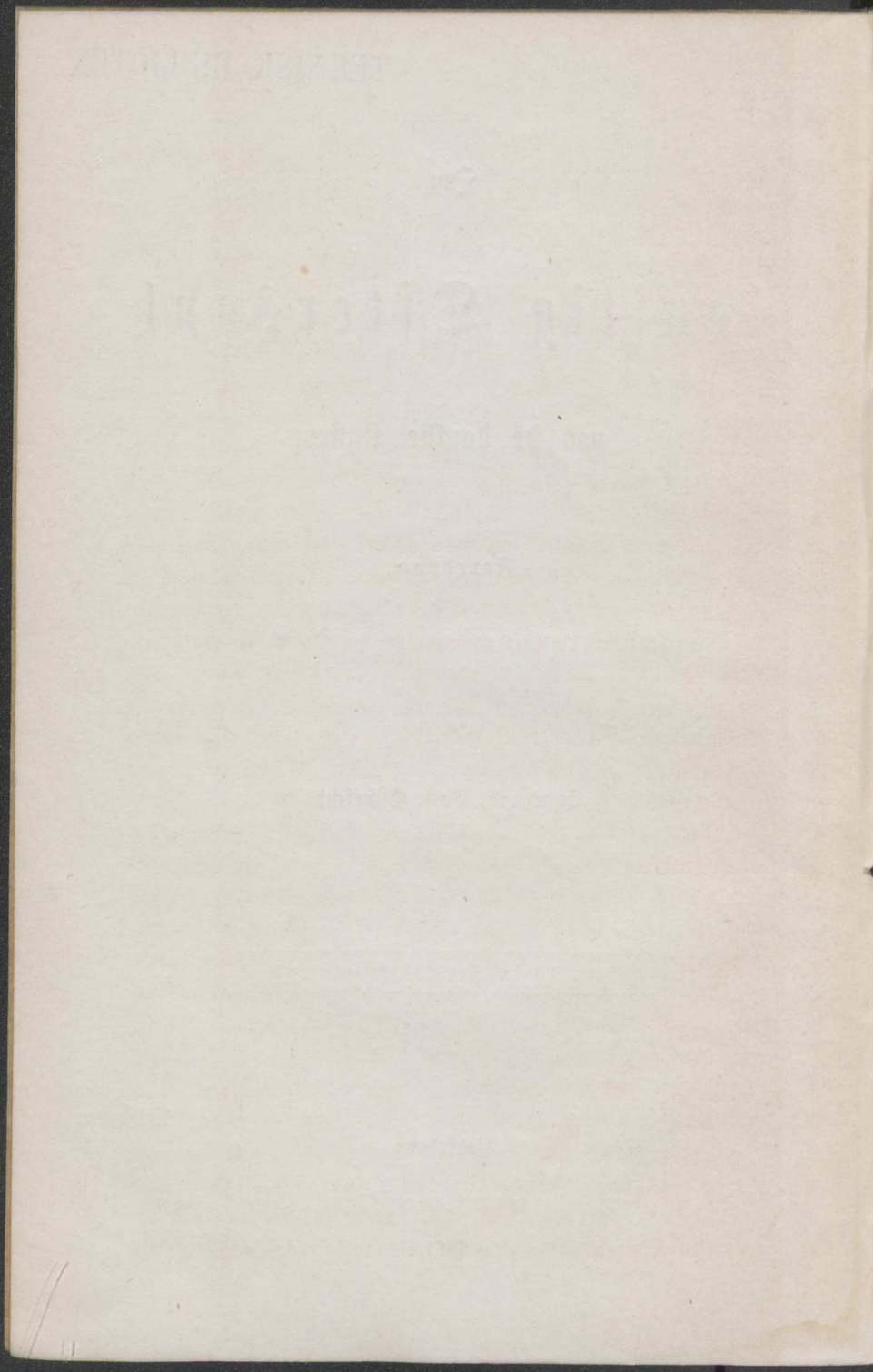
Statsraad, Prof. Eschricht.

Særskilt Aftryk af „Tidskrift for Landøkonomie“.

Kjøbenhavn.

Thieles Bogtrykkeri.

1861.

Ostersavl er i og for sig en Industrie saa simpel som vel mulig; thi ligesom Østers høre til de alleralmindeligste Dyr af den europæiske Kystfauna, saaledes høre de ogsaa til dem, der ere allerlettest at tage op af Havet. Flygte for Fangeren kunne de ikke, og vel ere de altid groede fast paa en eller anden haard Deel, endog saa fast, at det sjelden lykkes at løsne dem derfra uden Beskadigelse paa den ene eller anden Side, men denne fremmede Deel, hvortil de ere fastgroede, ligger almindeligviis selv løs paa Havets Bund og er gjerne saa lille, at den paa den udvorne Østers snarere selv tager sig ud som en tilklæbet Deel, snart et Stykke af en Muslingeskal eller et Sneglehuus, snart en lille Steen eller et hvilket-somhelst andet haardt Legeme. Overmaade hyppigt er det dog en ældre Østers, der har tjent den spæde Østers til Befæstelse, og paa de ret rige Banker, saasom paa dem i Cancalebugten, forekomme saaledes de allerflest Østers i Klumper af 10—12 eller flere Individer, hvoriblandt almindeligviis er at skjelne een større og mange smaa af to eller flere forskjellige Ruld. Ikke sjelden kan ogsaa en enkelt stor Steen eller et andet haardt Legeme paa Havets Bund findes bejat med en Mængde Østers, saasom et Anker, en sænket Baad o. desl.; men selve Havets Bund kan dog kun under ganske særegne Forhold afgive Fæstet for en Østerscolonie, og maaskee aldrig sidde Østers

i mange Lag ovenpaa hinanden. En Østersbanke vil ikke sige Andet end en Havstrækning mere eller mindre tæt belagt med Østers, og at „skrabe“ Østers betyder kun at lade „Skraberer“ — et i en Jernramme udspændt Net — gaae hen langs Havbunden for deri at optage de fritliggende Østers tilligemed de fremmede Dele, der tjene eller i deres spædere Alder have tjent dem til Fæste. Dette Arbeide, der paa det Nærmeste kan stilles lige med en Opsamling af smaa Rullesteen paa Havbunden, er unegtelig en Fangemaade af allersimpleste Slags, og deri bestaaer paa mange Steder Østersfiskeriet saa godt som ene og alene, — for ikke at tale om den umiddelbare Opsamling, hvor Grunden er saa lav, at man kan vade ud til Bankerne eller idetmindste fra en Baad af naae dem med et posedannet Net paa Enden af en Stang, en Fremgangsmaade, der f. Ex. kan bringes i Anvendelse paa mange Steder af Limfjorden og af forskjellige Kyster med Ebbe og Flod.

Paa et høiere Udviklingsstrin finde vi Østersfiskeriet især ved de engelske Kyster, navnlig paa Bankerne i Themsens Munding. Den høiere Udvikling af Østersfiskeriet gaaer deels ud paa Bankernes Røgt og Pleie, deels paa en forskjelligartet Anvendelse af de opskræbte Østersindivider, alt eftersom de enten have den Alder, hvori de ere lækkrest at spise, eller først ville naae den ad Aare, eller endelig allerede ere komne ud derover og have naaet den Alder, hvori de yngle allerstærkest.

Østersfiskeriet paa Bankerne i Themsens Munding skal, saavidt jeg har kunnet erfare gennem Dienvidner, udføres paa den Maade, at Bankerne hvert Aar gjenemploies med Skraberer, og at af det opskræbte først alle fremmede Dyr, alle større Stene og Uhumstheder fjernes, alle sammengroede Østers paa det Omhyggeligste løsnes fra hinanden; dernæst netop kun de Individer udsøges til umiddelbar Forhandling, som ere $2\frac{1}{2}$, høist 3 Tommer i Gjennemsnit, hvortil de naae den tredje Sommer (en Østers voxer kun i Sommermaanederne, slet ikke i de fire egentlige Vintermaaneder), hvorimod ikke blot alle de spædere, men ogsaa alle de ældre Østers kastes tilbage paa

Banken tilligemed Smaastaller, Smaastene og haarde Brokker af alle Slags, forsaavidt de stjonnes tjenlige til Østershyngels Befæstelse.

Det Hensigtsmæssige af denne ved de engelske Banker fulgte Fremgangsmaade er allerede i og for sig aldeles indlysende, om end ikke den udmærkede Tilstand, hvori disse Banker have holdt sig i Mod sætning til de fleste andre europæiske Banker afgav et slaaende Beviis derpaa. Udsøndringen af alle fremmede Dyr og Uhumskheder paa en Østersbank er ganske at stille lige med Lugningen af en Mark, og ved den aarlige Gjentakelse deraf ere de engelske Banker komne i samme Forhold til næsten alle andre Landes Østersbanker, som en veldyrket til en aldeles forjæmt Mark eller Have. Endog paa de fiesvigiske Østersbanker, der dog endnu ere i høi Flor, optages med Skraberer ganske almindelig nok saa mange Søstjerner som Østers, og — kastes da strax tilbage paa Banken. At det virkelig forholder sig saaledes, uagtet det strider ligefrem mod den indgaaede Forpagtningscontract, er mig bekjendt fra fuldkommen paalidelige Dienvidner, og hvad Fiskerne anføre til Undskyldning, er maaskee i og for sig begrundet. Søstjerneerne, siige de, gjøre mere Nytte end Skade paa Bankerne, thi de fortære langt flere Muslinger end Østers; istedetfor at ødelægge Søstjerneerne, bør man altsaa frede om dem. Det er den samme Anskuelse, som den, der i seneste Tid har gjort sig gjeldende for Rævens og Maarens Betydning i Landhuusholdningen. Men Forskjellen er, at man ved den paa de engelske Østersbanker fulgte Fremgangsmaade rydder Marken ikke blot for Ræv og Maar, men samtidig for Alt hvad disse skulde tjene til at udrydde, navnlig Muslinger og en Mængde andre Dyr, der om end ikke levende af Østers, dog leve af det Samme som Østers og altsaa skade Banken paa samme Maade som Ukrud i Almindelighed altid skader paa Marken og i Haver.

At den omhyggelige Bevarelse af de Undermaalsøsters, der have fæstet sig paa de ældre Individuer, maa komme Banken

til Gavn, følger af sig selv. Hvor stor den gavnlige Indflydelse deraf maa være, kan man temmelig godt slutte af, at man saa hyppig paa hver Østers fra de slesvigiske eller fladstrandiske Banker finder et eller flere spæde Individuer, der naturligviis gaae til Grunde ubenyttet, hvorimod dette maaskee aldrig er Tilfældet med en Østers fra de engelske Banker. Regner man hertil det store Antal Smaaøsters, der forlods ere aftagne navnlig i de kjøbenhavnske Detailudsalgssteder for at anbringes til Saucer eller lignende Brug, saa er det neppe overdrevent at sige, at naar man til Forhandling henter et lige Antal Østers fra en af de engelske og en af de danske Østersbanker, berøver man derved disse idetmindste tre eller fire Gange flere Individuer end hine.

Hvorvidt det virkelig efter Englændernes Exempel er hensigtsmæssigt, af de opstrabede Østers at kaste alle dem tilbage paa Banken, der ere over tre Aar gamle og saaledes over tre Tommer i Gjennemsnit, lader sig neppe godtgjøre ved Beregning. Det synes næsten, som om man ved hver af de engelske Østersbanker sætter en overdreven Priis paa, at alle de fra den forsendte Østers ere af een og samme Størrelse. Men at Vedkommende, practiske Folk saavel i Østershandelen som i Østersbankernes Røgt, have fundet at de staae sig vel derved, maa i denne Henseende ansees for afgjørende. De fleste Menneſter idetmindste her tillands ville maaskee helst have ældre og større Østers; men det kan dog ikke negtes, at en Østers efter at være bleven over tre Tommer i Gjennemsnit stedse taber mere i Velsmag, bliver seigere overhovedet, dens Stol (Luffemusflen) og især dens Skjæg (Rappen og Gjellerne) omsider neppe at tygge, og ubehagelig at synke, altsaa intet mindre end en Rækkerspise. Alle egentlige Kjendere foretrække ubetinget de yngre og altsaa mindre Østers som langt mere velsmagende og tage derhos, ved at stille de engelske Bankers og de franske Parkers bedste Østers lige høit, ikke saa ganske lidt Hensyn til det ydre Udseende. De engelske Østers fra Themsens Mundinger have nemlig i det Hele taget det tilfælles med de franske Parkøsters,

at de alle ikke blot ere af samme Størrelse, men ogsaa af samme regelmæssige Form, samt frie for Smuds og for fremmede Dyr, hvoraf paa andre Østers ganske almindelig en heel Deel endnu levende enten findes fastvogne paa Skallerne eller krybende frit om derpaa. Alle deslige Fordele, i Manges Dine maaskee ikke værdt at paaagte, have for de egentlige Østerskjendere en ikke ringe Betydning, og de engelske Østersbankeiere have staaet sig udmærket godt ved at gjøre Alt for netop at vinde deslige Kjenderes Gunst og anbefaling.

Ved nogle engelske Banker synes det, at de spæde Østers, istedetfor at kastes tilbage paa det Sted, hvorfra de ere tagne, blive førte hen til særlige, mere afsides liggende Bugter, for deri at vøge ud under endnu fordeelagtigere ydre Betingelser. Rimeligviis er det i Modsatning til de her opvogede Østers, at alle umiddelbart fra Bankerne udgaaende kaldes »natives«.

Fra mange engelske Banker blive ogsaa de til Udsalg valgte Østers forflyttede til særegne Opbevaringsanstalter, hvorved kun tilsigtes at have dem nær ved Haanden under forventede Bestillinger.

Den Tanke, at anlægge deslige Anstalter ogsaa i Udlandet, ligger naturligviis ganske nær, og som en saadan Anstalt maa den ved Husum betragtes, da den er anlagt af en Engländer ved Navn Miller i Aaret 1856 netop for udelukkende at tjene til Opbevarelse af Østers — ikke fra de tæt udenfor beliggende Slesvigskke, men fra engelske Banker.

En ganske lignende Anstalt er det store Østersoplæg ved Ostende, hvorfra ikke blot Belgien og Holland, men ogsaa Frankrig og en stor Deel af Tydssland forsynes med engelske Østers (almindelig kaldte Ostender = Østers, ligesom de fra Bankerne ved Slesvigs Vestkyst her tillands ganske almindelig kaldes Flensborger = Østers). Imidlertid er denne store Østersanstalt ved Ostende ikke anlagt af Englændere, men af Belgiere.

Fra den forbedrede Østersavl i England kommer man umærkelig over til den egentlige konstige Østersavl. Regner man nemlig dertil overhovedet al den Østersavl, der drives udenfor de naturlige Banker, saa have vi aabenbart en saadan Overgang ikke blot i den ovenfor omtalte Forslytning af de spæde Individer til særlige Bugter, men ogsaa i Henlæggelsen af de til Udsalg bestemte Individer til særlig for dem indrettede Anstalter.

Den ret egentlige konstige Østersavl bestaaer dog enten i særlige Foranstaltninger til at fede og forædle Østers: det egentlige Østersparkvæsen, eller til at fremkalde nye Østersbanker. Spørge vi, hvorlænge det er siden at denne egentlige konstige Østersavl er bleven opfunden, saa faae vi det overraskende Svar, at den allerede har været drevet, rimeligviis endog i sin meest fuldendte Form, af de gamle Romere fra Begyndelsen af Keiserdømmet, altsaa endog før Christi Fødsel. Man kjender Stedet, hvor den især var navnkundig. Det var Lucrinerjøen, omtrent 3 Mile V. for Neapel, en lille Saltvandsø, der paa den ene Side stod i Forbindelse med Havet, paa den anden ved en af Agrippa anlagt Canal med Avernerjøen, den samme Sø, hvor en tidligere Overtro havde henlagt Nedgangen til Underverdenen. Man kjender ogsaa Navnet af den Mand, der her indførte den konstige Østersavl. Han heed Sergius Orata. Sine Østers havde han hentet fra det adriatiske Hav ved Brundisium; men paa de konstige Banker, han deraf havde dannet i Lucrinerjøen, forskaffede han dem en saa høj Grad af Velsmag, at de snart bleve Gjenstand for almindelig Søgning hos de romerske Læffermunde, og at han, skjøndt lidt efter lidt optagende hele Søen og dens Bredder med sine Anlæg, ikke formaaede at tilfredsstille alle Bestillinger og selv blev en meget rig Mand. Hvorlænge hans Anlæg have bestaaet under Romerrikets senere Fremgang og Tilbagegang og Italiens paafølgende Omvæltninger, vides ikke. Vist er det, at Lucrinerjøen for en Deel forsvandt under et vulcans Udbrud i Aaret 1538. Man antog ganske almindelig denne hele konstige

Østersavl hos de gamle Romere for lang Tid siden sporløst forsvunden og betragtede den kun som en Part af de urimelige Anstrengelser, der i den Tid gjordes i alle Retninger for at tilfredsstille de vanartede Romeres Graadseri. Jeg vil strax komme til at berette, hvorledes man omsider for en 7 Aar siden har faaet ganske andre Tanker om denne de Gamles kunstige Østersavl.

Som et nyt Udgangspunkt for den kunstige Østersavl staae de franske Østersparker. Ogaa i dem er man gaaet ud paa at forskaffe Østers en finere Smag og en smukkere Form, men her ialtsald ikke fra først af tilskyndet af en overdreven Læffermundethed, snarere tvunget af Nødvendighed.

I Frankrig nemlig regnes Østersfiskeriet ind under Fiskeriet i Almindelighed, og dette staaer aabent for enhver Franskmænd, kun at han som Fisker er Sø-Indrulleret, altsaa forpligtet til at træde i Krigsmarinens Tjeneste. Da nu unegtelig Østers overhovedet ere lettere at fange end maaskee noget andet Havdyr af lige Værdi, og Afgangen til de franske Østersbanker paa mange Steder yderligere lettes ved den stærke Ebbe og Flod, vilde den saa almindelige Met til at benytte dem snart have maattet bevirke deres fuldstændige Ødelæggelse, om den ikke var bleven indskrænket paa mange andre Maader. Hertil hører især, at Skrabningen af en Banke først tillades, naar den ved Sagkyndiges Undersøgelse er befunden tilstrækkelig at have forvundet den foregaaende Skrabning, og strax standses, saasnart den af de samme offentlig ansatte Mænd erklæres ikke at kunne taale yderligere Afbenyttelse. Dette skeer sædvanligviis efter 3, høist 5 Dages Forløb, hvoraf man allerede kan slutte sig til, hvor ivrigt den i disse saa Dage bliver afbenyttet. Antallet af de Fartøier, der indfinde sig til Skrabning saasnart denne er bekjendtgjort at være aabnet, er almindeligviis 100 til 300 med 10 Mandes Besætning paa hvert, og Antallet af de i disse saa Dage indvundne Østers beløber sig ofte til over 100 Millioner. Det indsees strax, at man ved saa pludselig at faae et saa uhyre Antal Østers samlede paa

et Sted maa være betænkt paa at have Opbevarelsessteder for dem, og det i en ganske anden Grad end ved de engelske Banker. At nu disse Opbevarelsessteder for Østers i Frankrig udviklede sig til Østersparker, det vil sige Opbevarelsessteder for Østers, hvori særlig tilsigtes en Forædling af dem, eller hvad man der kalder en Opdragelse (éducation), finder en ikke mindre haandgribelig Forklaring i Forholdenes Natur.

Alle Østers fra Frankrigs Nordkyst — og det har altid været her, at Frankrig havde sine rigeste Banker, for Tiden er det endog næsten kun her, at Frankrig endnu har Østersbanker overhovedet — ere af en meget underordnet Slags, navnlig staae de langt tilbage i Godhed ikke blot for dem fra Bankerne i Themsens Mundinger, men ogsaa for dem fra de flædvigske og fladstrandste Banker. Dette gjelder endog i den Grad, at de fra Bankerne ved Frankrigs Nordkyst kommende Østers i deres naturlige Tilstand (huitres sauvages) neppe spises undtagen paa selve Fangestederne. Først efterat have henligget et eller et Par Aar i kunstig anlagte Opbevarelsessteder, hvor Alt er beregnet paa at skaffe de for Østerslivet gunstigste Naturforhold tilveie, gjelde de for gode Handelsvare, men kunne de da endog maaskee blive til Handelsvare af første Rang.

Samtidig med at blive Parker maatte disse Østersbeholdere i Frankrig ogsaa ganske naturlig blive til Udklæfningsanstalter for de spæde Østers. Dertil maatte den Tilstand, hvori Østers almindeligviis forsendes fra de franske Banker, give den stærkestmulige Opfordring. — Vel er det sandt, at Strabningen paa de franske Banker er befalet at skulle stee efter samme Regler, som ovenfor er berettet at blive efterfulgte paa de engelske, maaskee kun med Undtagelse af, at ikke de ældre Østers kastes tilbage; men det er kun altfor vist, at de franske Østersfiskere i deres Iver for at benytte den korte dem indrømmede Frist, ingenlunde holde sig disse Regler efterrettelige. Det staaer Fiskerne frit for, enten at løse og tilbagekaste de ganske smaa Østers ude paa selve Banken (som i England) eller først at gjøre det efter at have naaet Havn

og i saa Fald strax derpaa at henbringe dem til et dem af Døpsynsmændene anvist Sted. Men ved to Gange at see de fra Bankerne sendte Østersladninger ved deres Ankomst til Parkerne har jeg begge Gange fundet dem i den Grad at bestaae af Klumper eller Klynger af Østers, blandt hvilke idetmindste i Henseende til Antallet de ganske smaa vare aldeles overveiede, at jeg maa antage, at den paabudte Søndring af disse idetmindste i mangfoldige Tilfælde slet ikke finder Sted, hverken paa selve Banken eller i Havnen. Fristelsen til at undlade det er for den franske Østersfister unegtelig stor. Det er et besværligt Arbeide, og istedetfor at faae dette Arbeide betalt, gaaer han derved tvertimod Glip af den høiere Betaling, Parkeieren vil give ham for hans Østers, naar han har undladt at gjøre det; thi hver af disse Smaaøsters vil i Østersparken kunne oplækkes til en stor Østers, og i denne Opflækkelse af de spæde Østers finder Parkeieren endog sin allerstørste Fordeel.

Saaledes altsaa maatte de franske Østersbeholdere snart udvikle sig til Parker, det vil sige Anstalter, der væsentlig ere beregnede paa, at Østers deri skulle oplækkes og bringes til at opnaae en større Velsmag og smukkere Form.

Forsaavidt nu den kunstige Østersavl ogsaa i Frankrig gik ud paa at give de fra Bankerne hentede Østers en større Velsmag, var der ingen Anledning til at søle Savnet deraf i vort Fædreland; thi de danske Østers, ikke blot de fra Slesvigs Bestkøbt, men ogsaa de fra Gladsbø, regnes med Rette til de meget gode Østers og ere navnlig velsmagende nok til at tilfredsstille saa godt som alle danske Lækkermunde. Forsaavidt den gik ud paa at oplække de spæde Østers og derved lade disse komme til Nytte, maatte Savnet af den kunstige Østersavl ialtfald nærmest have været at søle fra Domænevæsenets eller Bankeforpagternes Side. Men naar der overhovedet neppe nogensinde har været Tale her i Landet om Indførelsen af franske Østersparke, kan dette maaskee allerede forklares af, at der dertil hos os syntes at være to nye Vanskeligheder at

overvinde, nemlig 1) Manglen af Ebbe og Flod, hvorved i de franske Østersparker ikke blot bevirkes den tilbørlige Fornyelse af Vandet, men ogsaa hele Parkarbeidet betydelig lettes, efter som Østers meget godt taale to Gange daglig at ligge tørre i nogle Timer, og — 2) den hos os i Vintermaanederne altid forventede stærke og langvarige Frost, hvorved Parkerne bundsfryse. Begge disse Vanskeligheder vilde sikkerlig kunne overvindes, men neppe uden meget for store Omkostninger i Forhold til Udbyttet.

Kun i een Retning forekommer det mig, at der allerede for lang Tid siden kunde have været Anledning til for os at prøve den kunstige Østersavl, nemlig i dens aller simplestes Form, den, der alene gaaer ud paa at opbevare de fra de naturlige Banker hentede Østers saaledes, at de i alle Aarets 8 koldere Maaneder altid vare tilgængelige i Forhold til Forbruget. Som allerede omtalt, er et saadant Anlæg omfider kommet istand ved Husum, og det er mig bekjendt, at Hr. Consul Kall, den nuværende Forpagter af Gladsstrandsparkerne, er især med at indrette et lignende ved Hirtsholmene. Men da Forbruget af Østers i Danmark vistnok er allerstørst i Kjøbenhavn, og her atter maaskee fornemmelig i Januar og Februar, i hvilke Søtransporten mange Aar, f. Ex. indeværende, næsten er aldeles umuliggjort, og Forsendelsen af Østers overhovedet er meget mislig i streng Frost, vilde det aabenbart være særdeles hensigtsmæssigt, og ikke mindre i Østersforpagternes Interesse end i de kjøbenhavnske Østersspiseres, om deslige Opbevaringsanstalter foresandtes paa Sjælland, naturligviis helst saa nær Hovedstaden som mulig. De kjøbenhavnske Østersudsælgere have hidtil noiedes med Kjeldere, i hvilke deres Østers ofte skulde kunne holde sig friske i flere Uger, men at disse ere utilstrækkelige, har navnlig viist sig paa en meget ioinesaldende Maade i indeværende Vinter.

Det første Skridt til Indførelsen af kunstig Østersavl i Danmark maa altsaa efter min Mening bestaae i at anlægge en eller flere deslige Østersbeholdere ved Sjællands Kyst, helst

i Kjøbenhavns umiddelbare Nærhed. Skal Anlægget være af sand Nytte, maa det unegtelig drives i det Store; men det turde alligevel være rigtigst at begynde i det Smaa, eftersom det dog først er Erfaringen, der sikkert kan vise, hvorvidt Stedet er godt valgt og hvorledes overhovedet det Hele bedst vil være at indrette. For Diebliffet skal jeg kun bemærke, at det fornemmelig gjelder om at holde sine Østers i aldeles reent og klart Vand, hvori der hverken er løs Sand eller Mudder, for ikke at tale om Uhumstheder fra den store Byes Udløbsrender; dernæst, at Vandet er i en nogenlunde jevn Strømning og ikke udsat for at bundsfryse. I Henseende til Anstaltens hele Indretning skal jeg fremdeles indskrænke mig til at paapege de almindelige Badehuuskasser, der gennemstrømmes af Søvandet, som det Villedet, man nærmest kunde have for Die. Ved i disse Kasser at nedsænke Kurve, forsynede med Hante, hvori de med Lethed kunde hentes op efter Behag, 100 eller 200 Østers i hver Kurv, vilde Diemedet rimeligviis allerede være naaet. — Lykkes et saadant Anlæg endog i det Store, saa er det maaffee tilladt at haabe, at det ogsaa vilde kunne yde udmærket Tjeneste ved Forsendelser til Østersøens Havne.

Men, som sagt, hvor nær end Tanken synes at have maattet ligge om at danne Østersoplæg ved de danske Kyster, navnlig til Hovedstadens jevne Forsyning om Vinteren, en saadan Tanke er idetmindste aldrig bragt i Udførelse. Det synes som om man er bleven afstrækket derafra ved den store Uleilighed og ubetydelige Fordeel, et saadant Foretagende kunde antages at ville føre med sig. Langt mere Tiltrækkende indeholdt den Tanke, blot ved at kaste et Par Tonder Østers ud i Stranden, om nogle saa Nar at see en heel Østersbanke voge op deraf, med mange Millioner Østers — thi hver enkelt Østers antages jo aarlig at afsætte et Par Millioner Afkom — hvilke Millioner Østers maatte, efter den gangse Handelspris, kunne anslaaes til ligesaamange Millioner Fjirskillinger. At Forhaabninger af denne Art — om end ikke

altid slet saa sanguiniske — i Virkeligheden have været endog temmelig udbredte, maa jeg slutte af de temmelig talrige Meddelelser, jeg har faaet om saadanne Forsøg med at udkaaste Østers, hvoraf man da senere neppe i noget Tilfælde har fundet Andet tilbage end de tomme Skaller.

Det vil være hele Selskabet bekendt, at en ny Epoke i den kunstige Østersavl er begyndt ved Prof. Costes Bestræbelser fra Aaret 1854 af. Det er ogsaa siden denne Tid at først en ret alvorlig Lyst til at drive kunstig Østersavl er begyndt her hos os. Jeg skal nu tillade mig at give en kort Oversigt over disse Bestræbelser af Prof. Coste, og derpaa endelig meddele mine Anskuelser om de Forhaabninger, som derpaa synes at kunne bygges med Hensyn til de danske Kyster.

De gamle Romeres kunstige Østersavl i Lucrinerjøen antoges — som nys anført — ganske almindelig for at være sporløst gaaet til Grunde med saa mangen anden af hiin Tids Herligheder, og jattes maaskee lige saa almindelig kun i Lighed med deres Snegleparker og andre Indretninger til Frembringelse af visse Lækkerispiser, der neppe vilde falde i Nutidens Smag. Paa en høist overraskende Maade er man ved Prof. Costes Undersøgelsesreise ved de italienske Kyster i Aaret 1854 kommen til et heelt modsat Resultat i begge Henseender.

Lucrinerjøen er gaaet tilgrunde for en tre Aarhundreder siden, men en halv Miils Bei derfra bestaaer endnu den fra Oldtidsagnene ikke mindre bekendte Sø Acheron, under Navnet Fusaro, og — i den drives endnu den Dag i Dag en kunstig Østersavl, om hvis Oprindelse ingen Beretning, ja end ikke noget Sagn foreligger, saa at der er al Grund til at formode, at den, om ikke umiddelbart, saa dog middelbart, er en Fortsættelse af hiin i Oldtiden, og, hvad der maaskee maa kaldes endmere overraskende at høre, den her drevne

konstige Østersavl er saa udmærket, at den med Nette kan opstilles som Mønster for al konstig Østersavl overhovedet.

Af den Beskrivelse, Prof. Coște i sit Værk: *Voyage d'exploration sur le littoral de la France et de l'Italie* (Paris 1855) har leveret af denne Fusarosø, udhæves her Følgende.

Den har omtrent tre franske Mil i Omfreds og en Dybde af mellem tre og seks Fod; med Havet staaer den, ligesom fordum Lucrinerseen, kun i Forbindelse ved en Kanal. Dens Bund er muddret, og hele Grunden rundt omkring stærk svovlholdig. Paa denne dens muddrede Bund har man langs Bredderne anbragt Steendysser, og rundt om hver af dem er nedrammet Pæle med Stænger, hvorfra atter Riisknipper hænge ned i Vandet. Paa Steendysserne ligge gamle Østers, alene bestemte til at afsætte Yngel. Denne sætter sig fast paa Pælene og Riisknipperne, navnlig hver Sommer, og afplukkes først naar den er tre Aar gammel, saa at de to sidste Sommeres Kuld altid lades tilbage til de næstfølgende Aars Indhøstning. For 45 Aar siden skulde samtlige Østers i denne Anstalt være omkomne ved et Udbrud af mephitiske Gaser fra Bundens, men kort efter være blevne erstattede ved nye. Avlen har derefter været fortsat med samme Held som før. Den er Kongen af Neapels Eiendom og skal give et aarligt Udbytte af 32,000 Frcs.

Man seer strax de umaadelige Fordele, som denne Form af Østersavlens frembyder. Vi have her en virkelig Østersbanke, d. v. s. en Ansamling af Østers, der er skiftet til at vedligeholde sig ved Dannelsen af nye Individer, saa at den aarlig taaler at afgive et forholdsviist Antal af ældre, — men en Banque, dannet paa et af selve Eiermanden udvalgt Sted, altsaa paa det Sted, der af ham antages at være det fordelagtigste, ikke blot til at faae de bedste Østers, men ogsaa til at indhøste dem paa letteste Maade. Det var den første virkelige konstige Østersbanke, man overhovedet fik lært at kjende i nyere Tid, og man begriber, at en Mand som Professor Coște, der dengang allerede var bleven berømt for sine

storartede og tildeels heldige Forsøg med kunstig Fiskeavl, ved at lære en saadan kunstig Østersbanke at kjende fattede alle dermed forbundne Fordele, og besluttede at gjøre alt muligt for at bringe dem i Anvendelse ved sit Fødelands Ryster. Det er ogsaa ganske naturligt, at Lysten til at danne deslige kunstige Østersbanker snart maatte udbrede sig til andre Lande, og virkelig har det ikke været længe, inden denne Lyst navnlig har yttret sig her i Danmark.

Men selve Prof. Coste's ovennævnte Skrift, hvori Fusarosøens Østersavl findes beskrevet, har i Virkeligheden været temmelig lidt udbredt, endnu mindre læst, og naar der her-tillands i de sidste Aar fra flere Sider har været Tale om at anlægge kunstige Østersbanker, saa har man, efter hvad jeg har kunnet erfare, derved ikke just havt Anlægget i Fusarosøen til Forbillede, men snarere den Anvendelse, som Prof. Coste paa den franske Regjerings Bekostning har gjort deraf, navnlig i Saint-Brieuc-Bugten i Normandiet, og som i mange Tidsskrifter og Dagblade tildeels med meget glimrende Farver er kommen til almeen Kundskab.

I denne Anvendelse er Prof. Coste rigtignok kun forsaavidt afvejen fra den egentlige Monsterbanke i Fusarosøen, at han istedetfor en affidesliggende Havbugt med lav Bund og kun ved et smalt Stræde sat i Forbindelse med det aabne Hav, har valgt selve det aabne Hav til sine Anlæg; thi Saint-Brieuc-Bugten er baade stor, mange Favne dyb og vidt aabenstaaende for den stærke Søgang i Kanalen mellem Frankrig og England.

At Prof. Coste har truffet dette Valg, er i fuldkommen Overensstemmelse med hans storartede Planer, der ikke tilsigte mindre end at grundlægge en Række nye Østersbanker trindt om Frankrigs Ryster, langt fuldstændigere end nogen- sinde i Fortiden kan antages at have bestaaet. Havets store Dybde har han ikke antaget at kunne være til synderlig Hinder; eftersom man ved Fusarosøens Østersavl aldeles ikke opsamler de paa Bunden liggende Østers, men kun af-

plukker den modne Yngel fra de i Vandet svævende Riis-knipper. Han kunde ikke faae nedrammet Pæle omkring sine kunstige Østersdynger paa Havets Bund; i deres Sted lod han nedsænke Stene af 50 Punds Vægt, paa hvilke var fastgjort Touge, der skulde holde Riisknipperne svævende i Havet.

Planen beskrives ganske almindelig som fuldkommen lykkelig. I Paris forevises store Riisknipper fra Saint-Brieuc saa tæt besatte med unge Østers, at Prof. Coste paa et af dem vil have talt 20,000 Individer. Jeg har faaet foræret en Green af et saadant Knippe, som jeg her har den Ære at forevise. Den er unegtelig tæt besat af Smaaøsters. Naar man nu hører Prof. Costes begejstrede Foredrag over disse »merveilles de St.-Brieuc«, som han gjerne kalder dem, bliver man overmaade let henrevet deraf, og alle Tvivl, ja alle Betænkkeligheder synes at maatte falde bort om Hensigtsmæssigheden af deslige Anlæg. Men des stærkere gjøre Tvivlene sig gjældende, naar man paa Stedet selv erfarer de nærmere Omstændigheder derved og man i al Rolighed overveier Sagen.

Hvad der hos mig først fremkaldte Betænkkeligheder var den Efterretning, at man i Saint-Brieuc havde fundet det nødvendigt, at ombytte Tougene, hvorved Riisknipperne skulde holdes svævende i Vandet, med Jernfjeder. For at opveie disses større Vægtfylde maatte naturligviis Riisknipperne, om de ellers skulde holdes svævende, være af et i samme Forhold betydeligere Omfang, og saavidt jeg erindrer, havde nogle af de foreviste Knipper fra Saint-Brieuc ogsaa idetmindste 6 Alen i Længde og 4 Alen i Omkreds. Men der opstod dernæst den Tvivl hos mig, om disse Riisknipper ogsaa endnu ville kunne holdes svævende, naar de omsider blive tæt besatte med Østers, der jo ved deres Ralkfæller have en langt større Vægtfylde end Havvandet. Ved desangaaende at forespørge mig ved Saint-Brieuc, fik jeg det overraskende Svar, at de der ophængte Riisknipper næsten aldrig foresandtes svævende i

Bandet, men heelt nedtvungne paa Bunden ved Strømmens Magt.

Man kommer da nødvendigviis til at spørge, hvad de da egentlig have forud for de Smaadele, man fra Arilds Tid har pleiet at kaste ned paa Østersbankerne til Befæstelse for Ynglen, og Svaret derpaa er idetmindste i een væsentlig Henseende unegtelig aldeles til Gunst for Riisknipperne, nemlig i Henseende til at opfange den fra Banken udstømmende Yngel; thi det kan uden videre indrømmes, at de dertil maae være ganske udmærket skikkede. Men for at det ved disse Anlæg skulde kunne siges at være lykket Prof. Coøste, at faae Østersavlen i Fjarosøen til Udførsel i aabent Hav, maatte det endvidere godtgjøres, at ogsaa Indsamlingen i rette Tid af de paa Riisknipperne siddende Østers er nogenlunde let at udføre, thi en af de allervæsentligste Fordele ved Østersavlen i Fjarosøen bestaaer netop i den overordentlige Lethed, hvormed de modne Østers til hvilkenjohmhelst Tid lade sig plukke fra de nedrammede Pæle og de derpaa fæstede Stænger og Riisknipper. Jeg veed desværre ikke, hvor let eller hvor vanskeligt det har været, at faae de i Paris foreviste østersbesatte Riisknipper op fra Havet i Saint-Brieuc-Bugten. Maaskee have disse Knipper virkelig endnu været svævende, deels fordi de paa siddende Østers endnu alle vare meget smaa og deels fordi man har valgt et Dieblif, da Bandet var usædvanlig roligt; men neppe vil man kalde den Formodning ugrundet, der lidt efter lidt har uddannet sig hos mig, at det i Reglen allerede vil være vanskeligt nok at finde hver enkelt af de med modne Østers besatte Knipper paa Havets Bund, endnu langt vanskeligere at faae dem op, maaskee saa vanskeligt og saa bekosteligt, at hele Fordelen ved disse Riisknipper fremfor de sædvanligviis til Ynglens Opsangelse anvendte Smaadele derved gaaer tabt.

For Prof. Coøstes Bedkommende ville alle ovennævnte Betænkeligheder og Tvivl, hvor begrundede de end maatte vise sig at være, rimeligviis dog ikke have nogen afgjørende

Betydning. Kan han ikke faae Riisknipperne op uden medens alle Østers derpaa endnu ere meget smaa, og medens Havet er bliskille, saa benytter han sig af hvert saadant gunstigt Dieblif og lader alle de smaa Østers bringe til Parkerne for at opklæffes. Kunne Knipperne forstørstedelen maaflæe slet ikke faaes op, saa ville de desbedre fremme hans Plan i Henseende til den tætte Krands af Østersbanker om Frankrigs Kyster, til hvilken Plans Dynaaelse det kun gjelder om at bevare Inglen paa Stedet. Saalænge et saadant Foretagende drives i et Land, hvor der findes Parker til Østersynglens Udflækkelse, og især saalænge det drives i saa storartede Forhold, som Prof. Coste er sat istand til ved Regjeringens overordentlige Rundhaandethed i denne Retning, vil det maaflæe virkelig, ved paany og under hidtil ujkendte Forhold at fremkalde Østerslivet paa Havets Bund, stifte endog umaadelig Nytte. Men Prof. Coste's oprindelige Hensigt, nemlig den, at bringe Fusarojoens Østersavl i Anvendelse paa aabent Hav, tør vistnok allerede siges at have viist sig forseilet; thi det meest Giendommelige og Fordeelagtige ved denne Østersavl bestaaer netop i, at de treaarige Individer, der udgjøre den aarlige Høst, ikke behøves hentede op fra Bunden, saaledes som dog ved de Costeske Havbanker maa flæe nok saa vel som ved de engelske og rimeligviis endog med langt større Besvær.

Betragte vi nu den hele af Prof. Coste her anvendte Fremgangsmaade med Hensyn til dens Anvendelighed ved de danske Kyster, saa maae vi for det Første gjentage den allerede ovenfor gjorde Indrømmelse, at de Costeske Riisknipper maaflæe bedre end noget andet Redskab kunne tjene til at opfangne Østersynglen, og dernæst tilføie, at det vistnok er en rigtig Beregning af ham, at naar de have ligget nogle Aar i Vandet, vil Barken løsne sig paa deres Grene, og alle de derpaa fæstede Østers falde af. Disse Riisknipper maae altsaa maaflæe fremfor de hidtil anvendte Brokker af Sneglehuse og Muslingestaller kaldes velskikkede til at opfangne den fra en

Banke udstrømmende Østersyngel og derved fremme dens tiltagende Vægt. De kunne altid være tilraadelige at prøves paa magre Banker, endmere paa saadanne Østersansamlinger, som man har nedjænklet et eller andetsteds i Havet i Haab om at fremkalde en heel Østersbanke. Ganske at fraraade deslige lidet bekostelige Forsøg turde være urigtigt; det er jo dog ikke at benegte, at Østers formere sig overmaade stærkt, og at den mindste Banke om faa Aar kan voxe op til en meget stor. Kun gjøre man sig ikke for store Forventninger af deslige Forsøg. At ville anlægge kunstige Havbanker er at gribe ind i Naturens Huusholdning paa Havets Bund, og man glemme ikke, at denne her gaaer for sig i en meget storartet Maalestof. Hvor Livsbetingelserne for lavere Dyr paa Havbunden ere tilstede i tilstrækkelig Fylde, der findes ogsaa allerede mangfoldige Arter deraf, hver arbejdende for sig til deres Afbenyttelse, hver iaar ligelig begunstiget af Naturen. En stor Frugtbarhed tyder altid paa en forholdsmaessig stor Fare for Ynglen. Naar hver enkelt Østers fra den tredie Sommer af frembringer Yngel i millionviis, saa tyder dette hen paa, at det kun lykkes yderst faa Individer deraf at naae deres fulde Udvikling. At under meget gunstige Forhold dette maaskee vil lykkes Ynglen af de allerfleste, tyder hen paa, at det under mindre gunstige Forhold kun vil lykkes Ynglen af de allerfærreste. Ved Østersavlens Udstrømning kan der af een stor Banke dannes utallige smaa, og en ganske lille Banke kan voxe op til en stor; men at alligevel Østers neppe udbrede sig mere almindeligt, end forholdsvis hvert af de utallige andre Havdyr, vidner om, at utallige Smaa banker dannes for snart atter at bukke under og forgaae. Jo mere Forsøgene hermed gøres i det Smaa, desmindre sandsynligt bliver deres heldige Udfald.

Vi ville da nu igjen see tilbage til den oprindelige Form af den kunstige Østersavl, den, under hvilken den er nedarvet

fra de gamle Romere, og gjennem Aarhundreder har vedligeholdt sig i al Stilhed paa den classiske Jordbund ved Syditaliens store, larmfulde Hovedstad, almindelig miskjendt lige til for kun 7 Aar siden, nu ligesaa almindelig anerkjendt for Høidepunktet af al Østersavl overhovedet.

Fusarosjøen er en Østerspark, d. v. s. en Vandbeholdning, der kun ved en Canal staaer i Forbindelse med Havet og udelukkende benyttes til at opklække og forædle Østers. Den staaer i to Henseender tilbage for de franske Østersparker i Almindelighed: dens Bund er muddret og den har ingen kjendelig Ebbe og Flod. Man kan altsaa i den ikke lægge Østers umiddelbart paa Bunden, ei heller daglig nogle Timer gaae frit omkring mellem de henlagte Østers og drive den hele Aul lig et Markarbeide. Men Bundens ugunstige Beskaffenhed er der bleven raadet Bod paa ved runde Steensætninger, og naar disse ikke ligge blottede et Par Timer daglig, saa hindres man derved unegtelig fra at vade frit omkring mellem de nedlagte Østers, — men saa hindres man samtidig fra at nedtræde den spæde Yngel, der kan have sat sig fast omkring dem. Og da her hverken nogen voldsom Vandstrøm farer hen over Banken frem og tilbage to Gange daglig, eller nogen synderlig Strømning overhovedet finder Sted i den saa tæt indesluttede Saltvandsø, lader det sig forklare, at her i Modsætning til de franske Parker i Almindelighed Ynglen i saa overordentlig Fylde findes ansat paa alt hvad der af nogenlunde Haardt findes omkring i Bandet.

Ved denne Opbevarelse af Ynglen bliver dette Parkanlæg derhos en Banke, d. v. s. en Østerscolonie, Aar ud, Aar ind istand til at opvise gamle, unge og spæde Individer. Markværdigt nok træffe vi her den samme Afbenyttelse af de forskjellige Individer, som ovenfor er angivet at blive fulgt paa Themsens Banker. De gamle Individer lades tilbage, som stiftende meest Nytte ved at yngle; de spæde skaanes med den største Omhu; kun netop alle Treears-Østers tages fra, som egnende sig bedst til Lækerspise.

Men for at gjøre dette Udvalg maa man paa de engelske Banker hvert Aar faae samtlige Østers skrabede op fra Bunden. Ved Anlægget i Fuzarøsen derimod blive alle de gamle Østers liggende i Ro paa Bunden, kun alle de fra de tre sidste Aar løstes op med de Riisknipper, hvorpaa de sidste fastgroede; de treaarige plukkes fra og Riiskostene sænkes paany ned i Vandet. Dette var ogsaa Planen med de Costeste Havbanker; men hvad der maa være næsten uoverkommeligt med Riisknipper, der med Jernfjeder ere fæstede til Stene paa Bunden af det aabne Hav, bliver et ligesaa let som simpelt Arbejde med Riisknipper, der i aldeles stille, lavt Vand hange ned fra et deri opreist Pæleværk.

Alle disse væsentlige Fordele ved Østersavl i Fuzarøsen fremfor al anden Østersavl, ikke blot for den sidstomtalte kunstige Østersavl i aabent Hav, men ogsaa fremfor det sædvanlige Østersfiskeri paa de naturlige Banker og endelig fremfor hele det franske Parkvæsen, springe strax i Øinene.

At ogsaa Prof. Coste ved at lære Fuzarøsens Østersavl at kjende, strax fattede disse Fordele, nemlig Fordelene af at have Bankerne i en Havbugt, der ifølge sin Natur og Beliggenhed omtrent maatte kunne stilles lige med en Park, altsaa at have Parkbanker fremfor Havbanker, kan ikke betvivles og foreligger desuden i hvad han selv har udtalt i det ovenfor anførte Skrift. At han desuagtet foretrak at lade sine kunstige Østersbanker anlægge i aabent Hav, have vi søgt at forklare derved, at han fra først af meente, de her anlagte Banker vilde kunne behandles netop efter den i Fuzarøsen fulgte Fremgangsmaade, saalænge nemlig han antog, at Riisknipperne til Østersynglens Opsangelse vilde kunne holdes spærende i Vandet. Tildeels blev han vel maaskee ogsaa opflammet af sin egen Hyst til at drive Sagen i det Store, og endelig var det fortrinshvis hans Planer med Anlæggelsen af en Kreds af Østersbanker rundt om de franske Kyster, hvorved han forskaffede sig Regjeringens kraftige Understøttelse; thi den franske Regjering har ikke nær saa megen

Interesse af at faae flere og billige Østers, som af at faae flere øvede Sofolk, og Østersstrabningen i aabent Hav giver Rystbepolkningen Dvelse i at færdes paa Havet, — Parkbanterne turde true med, i Tiden at gjøre al Østersstrabning i aabent Hav overflødig.

Prof. Coste havde imidlertid, som sagt, ikke blot ved at paavise Tilværelsen af de kunstige Østersbanter i Fusarøen tillige paaviist, at Østersbanter lade sig anlægge endog i afsideviggende Damme, der kun ved en Kanal staae i Forbindelse med Havet; han havde ogsaa gjort Eierne af Østersparker opmærksomme paa de overordentlig store Fordele, der kunde opnaaes ved at forene Østersbankeanlæg med Østersparkindustrien, ja han var endog i samme Skrift gaaet ind paa Enkelthederne af saadanne Parkbankers hele Indretning. Det varede da heller ikke længe, før enkelte Parciere i Frankrig gjorde Forsøg i denne Retning, navnlig i Arcachonbugten, Syd for Bordeaux. Det var ved Slutningen af min Reise langs de franske Kyster i forrige Foraar, at jeg blev Dienvidne til disse Forsøg, der iøvrigt nu ogsaa for Regeringens Regning ere paabegyndte i samme Havbugt, under Prof. Coste's Ledelse, naturligviis efter en større Maalestok.

Havbugten ved Arcachon frembyder foruden mange andre Fordele ogsaa den, at Grunden ved sin bølgede Form har en temmelig forskjellig Dybde og under Ebben kun tildeels lægges tør i Form af Smaasøer. Her er altsaa udmærket Leilighed til at sondre Parkgrunden i hvad der bedst egner sig deraf til Henlæggelsen af de ældre ynglende Østers og hvad der bedst og bekvemmest kan vedblive at tjene til de yngre Østersindividers Forædling, hvilken Forædling da unegtelig synes bedre at kunne opnaaes ved at lade dem ligge spredte paa Bugtens frugtbare Bund, end ved under hele Opvæksten at lade dem blive siddende tætsammenstuvende paa de til Ynglens Opsangelse tjenende Apparater.

Til disse Apparater har man fra først af ogsaa her holdt sig til Riisknipper, fastbundne til Træværk af forskjellig Form.

Ifølge et tidligere Forslag af Prof. Coste's Medarbejder, Herr Gerbe, bestod et saadant Træværk af et Tag løse Bredder, der ved Hjælp af nedrammede Pæle var anbragt tagformig ovenover de ynglende Østers. Riisnipperne vare naturligtviis bundne til disse Bredders nedadvendende Flade, og det maatte være et meget let Arbejde, om Efteraaret at løfte saadanne løse Bredder op, et efter det andet, for at pille den modnere Yngel af Knipperne. Senere har samme Hr. Gerbe fortrinnsviis anbefalet, istedetfor et Tag af løse Bredder at vælge et Tag af løse Teglsteen, fra hvilke det skal være lettere at løsne den spæde Yngel uden Fare for at beskadige dens Skaller (en Beskadigelse, som en ung Østers neppe overlever).

Men i seneste Tid (Foraar 1860) synes man dog, saavel ved Marennes og la Tremblade som i Arcachonbugten ganske almindelig at ville optage en af Dr. Valanne indført Fremgangsmaade, hvorved Ynglens Optagelse skeer paa brede Trærammer, eller aabne Kasser, oversmurte med en Blanding af Harpiz og Beg og derpaa bestrøede med utallige Smaa brokker af Muslingeskaller og Sneglehus af alle Slags. Naar Rammerne tages op af Vandet, er denne Blanding saa sprød, at de paafløbende Brokker med deres Smaaøsters falde af ved den lemsældigste Berørelse.

Det er svært at indsee, hvorfor ikke enhver fransk Østerspark uden Undtagelse skulde kunne indrettes til en Parkbanke i Lighed med Anlægget i Fusarøen, eller rettere hvorfor man ikke skulde kunne indrette en Deel deraf udelukkende til af gamle Individer at opsamle Yngel i tilstrækkelig Mængde til Parkens uafbrudte Forsyning. Bliver denne Tanke, hvad der er at formode, almindelig gennemført af Frankrigs Parkholdere, saa synes deraf nødvendigviis at maatte følge en fuldstændig Omvæltning af hele den navnlig for Frankrig saa vigtige Østersindustrie. Omvæltningen vil blive end væsentligere, hvis det Haab bekræfter sig, at de i selve Parkerne fødte Østers langt bedre end de fra Bankerne hentede ville egne sig til deri at forædles og fædes.

Saalænge jeg kun kjendte Prof. Coste's Havbanker, havde jeg ikke ret kunnet fatte Tillid til Anlæg af kunstige Banker overhovedet; men ved at lære de vordende Parkbanker i Archachonbugten at kjende, maatte jeg tvertimod komme til den Anskuelse, at Østersavlen er isærd med at have sig til samme Høide som den, hvorpaa Biavlen og Silkeormsavlen alt længe have staaet, den nemlig, paa hvilken de afbenyttede Dyr ikke længere hvergang først maae indfanges, men holdes fangne gennem en uberegnelig Række Generationer.

Er vi først komne til Erkjendelse af de overordentlig store Fordele, som Østersavlen yder, naar den drives i Form af Parkbanker, saa paatrænger sig os nødvendigviis det Spørgsmaal, om den da ikke ogsaa skulde kunne bringes i Gang ved vore Kyster. Parkbankerne tjene paa eengang som Parker og som Banker; hvis der altsaa paa et givet Sted mangler en eneste af de nødvendige Betingelser enten for en Østerspark eller for en Østersbankes Bestaaen, er det en Selvfølge, at dette Sted ikke egner sig til Anlæg af de Parkbanker, hvorom her er Tale. Men hertil maa det dog paa den ene Side bemærkes, at under Menneffets særlige Baretægt i en indesluttet Havbugt har en lille Østersbanke en ganske anden Betyggelse end i det aabne Hav, og paa den anden, at den Østerspark, hvori kun tilsigtes Østersynglens Opklækkelse, ingenlunde behøver alle de samme gunstige Forhold, som den, hvori man lægger an paa at forædle og fede Østers.

Det blev ovenfor udtalt, at der neppe var nogen Grund til at betvivle, at jo enhver Østerspark vilde kunne uddannes til en Parkbanke, tilstrækkelig givtig til aarlig at forsyne Parken med det nødvendige Antal unge Østers; her være det nu udtalt, at der vel ei heller er nogen Grund til at betvivle, at jo ogsaa enhver naturlig Østersbanke, der ligger paa lav Grund og i roligt Bunde, maa kunne uddannes til en Parkbanke, d. v. s. en Østersbanke, hvorfra man, uden Skraberens Hjælp,

hvert Efteraar kan indhøste unge Østers og derpaa opbevare dem, om ikke for at fædes, saa dog for i Aarets otte foldere Maaneder at kunne afbenyttes efter Behag. I Parkerne bestod Uddannelsen i tildeels at anvende Grunden til gamle Østers, hvis Yngel samlede i egne Fangeredskaber; paa de lavgrundede Banker vilde den naturligtvis bestaae i Anbringelsen af lignende Fangeredskaber over de paa Bunden liggende Østers og Indretningen af Opbevarelsessteder for de treaarige Individer.

I min Beretning om den Reise, jeg paa Finantsministeriets Bekostning i April og Mai f. A. har gjort for at blive fortrolig med den kunstige Østersavl i Frankrig, har jeg, næst paa det Bestemteste at fraraade Ministeriet at begynde kunstig Østersavl i Kattegattet under Form af Havbanker, og derimod udhæve de væsentlige Fordele ved Parkbanker i Almindelighed, først henpeget paa Slesvigs Bestkøbt som den Egn, hvor jeg antog vilde være at finde de hertil bedst egnede Strækninger, dernæst paa Liimfjorden. Med Hensyn til Slesvigs Bestkøbt vidste jeg, at der for Ministeriets Bedkommende ikke for Diebliffet var Anledning til at benytte Henvisningen, eftersom Østersavlens Bortforpagtning der ikke vil være udløben før om en 10 Aar; men desstørre Anledning maatte der være til snart at tage Bestemmelse om Liimfjorden, eftersom Forpagtningen af Østersfiskeriet der er udløben i indeværende Aar. Finantsministeriet opfordrede mig da under 26de Juli f. A. til snarest mulig at gjøre en Reise derhen, og Beretningen om denne Reise er i Forening med den om den foregaaende offentliggjort paa Ministeriets Foranstaltning. Af denne Beretning ville de ærede Herrer Medlemmer af dette Selskab allerede have erfaret, at mine meget store Forhaabninger om Liimfjordens Anvendelighed til kunstig Østersavl bleve betydelig nedstemte ved at lære den at kjende som Dienvidue, men dog kun forsaavidt, at de dertil gunstige Strækninger ikke fandtes at være nær saa store som jeg havde formodet.

I begge diisse til Finantsministeriet stilede Beretninger har jeg kun taget Hensyn til de Rysstrækninger i Danmark,

hvor der allerede findes naturlige Østersbanker, og det ikke blot fordi disse i og for sig først maatte komme i Betragtning, efter som en Bankes Bestaaen allerede beviser, at Grundbetingelsen for al Østersavl er tilstede, men ogsaa fordi enhver af disse Bankers Uddannelse til Parkbanke maa, ligesom Bankerne selv, udelukkende høre ind under Domainevæsenet. Om Anlæg af Parkbanke paa Sjælland, Fyen og andre af Verne var der saa meget mindre Anledning til at tale i disse Beretninger, som jeg var overbevist om, at Regjeringen selv aldrig vilde indlade sig derpaa.

Idet jeg her derimod henvender mig til en Forsamling, i hvis Midte findes flere Mænd, der eie betydelige Kyststrækninger af de danske Ver, stiller Forholdet sig lige omvendt. Det vil her være paa rette Sted at bringe det Spørgsmaal paa Bane, hvorvidt ikke Østersavl i Form af Parkbanke skulde være at sætte i Gang paa Kattegattets, Belternes og Østersøens Kyster.

Den tidligere Mening, at Østersøen, Belterne og den sydligere Deel af Kattegattet ikke skulde være saltholdige nok til Østerslivet, maa erkjendes at have tabt sin hele Vægt ved den Erfaring, at Østers synes intetsteds at trives bedre end i Themsens Munding, eller rettere end høit oppe i selve Floden, hvor det egentlige Saltvand maaskee kun under Flodtiden endnu kan siges at gjøre sig gjeldende. Ogsaa ved de franske Kyster findes de bedste Østers altid i selve Flodmundingerne, og ogsaa der er man ved de kunstige Østersanlæg stedse dristigere steget høiere op i selve Floderne.

I Kattegattet saavel som i Belterne og Østersøen vilde de ved Kysterne anbragte Østersbanker ikke underkastes den Fornøyle af Vandet, som de ellers sædvanligviis modtage ved Ebbe og Flod. Men i de franske Parke, hvor Alt er lagt an paa at faae Østers til at trives bedst mulig, er man ved Aarhundreders Erfaring bragt til at indskrænke den derved fremkaldte Vandfornøyle til to Gange maanedlig i 5 Dage,

og i Fusarøsoen, hvis Østersavl tjener os som Monster, finder den slet ikke Sted.

At en stærk Strømning i Vandet skulde være gavnlig for Østerslivet, kunde man fatte Formodning om ved at see hen til den udmærkede Betskaffenhed af Banterne i Themsen. Men at Østers dog kunne trives meget vel uden en saadan Strømning, vise atter strax Erfaringerne fra Fusarøsoen og fra de franske Parke.

I Mudder og i løs Sand kunne Østers ikke leve; man paastraaer endog, at enkelte Sandskorn kunne volde en Østers Døden ved at trænge indensfor dens Skaller; men Fusarøsoens Bund er muddret — kun at alle Østers holdes udenfor selve Muddret, hvoraf man vel allerede tør slutte, at en fast Sandbund ikke i og for sig er skadelig for Østerslivet. Spørger man efter alt dette, hvad det da egentlig er, hvorved Vandet bliver skiftet for Østers at leve i og trives, saa synes Svaret at maatte blive: Vandet maa for det første være klart og for det andet indeholde en rigelig Mængde Infusorier af Dyr- og Planteriget. Af Alt hvad der gjør Vandet uklart synes Intet farligere end Lilstedeværelsen af døde Dyr. Denne Erfaring er gjort af alle Parkholdere og har fundet en væsentlig Bekræftelse i de nu saa yndede Aquarier. I disse saare indskrænkede Rum kunne mangfoldige smaa Havdyr holdes levende i hele Maaneder uden at Vandet fornyes, kun at der uafbrudt drages Omsorg for, at de enkelte, der findes døde, snarest mulig fjernes.

Østers omkomme, naar Vandets Barmegrad synker under Frysepunktet. Men at de meget godt kunne leve paa Bunden, saalænge Vandet ikke netop bundfryser, har man navnlig havt afgjørende Erfaringer om i Liimfjorden.

Ifølge alle disse Erfaringer er der neppe nogen Grund til forud at betvivle, at jo Østers skulde kunne leve paa mange Steder af det sydlige Kattegats, Belternes og Østersøens Kyster. Et andet Spørgsmaal er det rigtignok, om der ikke

skulde være Grund til at betvivle, at de her kunne blive synderlig gode.

Man har i de sidste Aar (ved Herr Skuespiller Smith's Undersøgelser) fundet Østersbanker Syd for Anholt, men saa magre, at Skrabningen af dem ikke vilde kunne betale sig. Det er ikke kommet til min Kundskab, hvorvidt de fra disse Smaabanker hentede Østers ere af en god Slags; ei heller kan det endnu bestemmes, hvorvidt selve Bankernes Magerhed beroer paa, at de først ere dannede for saa Aar siden eller paa Grundens eller Vandets mindre gunstige Forhold. Nærmere Oplysninger vilde for Diebliffet have en særlig Interesse; med Hensyn til Bankerne ville de dog først kunne faaes ved en ny Undersøgelse efter nogle Aars Forløb.

Ogsaa findes der rundt om Kysterne af de danske Der store Østersdynger i Jorden som Vidner om, at Østers tidligere have levet her i Mængde.

I afvigte Sommer har jeg undersøgt en saadan Østersdyngue ved Issefjorden tæt ved dens Udmunding i Kattegattet, men de opgravede Østersskaller vare rigtignok meget flade, Tegn paa, at selve Dyrene have været meget magre.

En heldig Omstændighed ved Parkbanker er, at de kunne drives i en meget lille Maalestok. Det første Skridt til et Forsøg dermed vilde bestaae i at udvælge en trygtliggende Havbugt med stille Vande og saa lave Grunde, at man fra en Bælebro eller en Baad kan overse alle Gjenstande paa Bunden, men dog dybe nok til at Vandet ikke staaer fare for at kundsryse. Vil man gaae frem med megen Forsigtighed, turde det maaskee være tilraadeligt, først ved umiddelbare Forsøg paa selve de udvalgte Steder at prøve: 1) hvorvidt Østers der kunne overvintre i flere Aar, 2) hvorvidt ganske spæde Østers der i Løbet af de følgende Sommere voxe og udvisses i sædvanligt Forhold, navnlig saaledes, at de i de tre første Sommere tiltage henved en Tomme aarlig i Gjennemsnit, 3) hvorvidt de henlagte Østers, de store saavel som de smaa, enten blive magre eller maaskee tiltage i Fedme. Til at gjøre

et saadant første Skridt vilde jeg foreslaae at forskrive en Tonde Østers umiddelbart fra en af de danske Banker, anskaffe en-
 deel firkantede Kurve af forskjellig Størrelse og belægge
 disse paa Bunden med et Lag Blaaleer eller Leer. De
 indkjøbte Østers maatte man sondre med Omhyggelighed,
 navnlig ved at løsne alle smaa, endog dem, der kun have
 $\frac{1}{4}$ Tomme i Gjennemsnit, fra de større, hvortil de sidde fast-
 groede. Derpaa maatte man fordele dem i de forskjellige
 Kurve efter Størrelsen, men saaledes, at der i hver Kurv kun
 blev lagt et enkelt Lag, alle med den hvelvede Skal opefter.
 Samtlige Kurve sænkedes nu ned paa en Dybde af omtrent
 6—8 Fod. Forud bør man have talt de i hver Kurv ned-
 lagte Østers og taget Maal af de største og mindste iblandt
 dem. Forsøget bør begynde om Foraaret. Senad Efteraaret
 tages alle Kurvene op til Eftersyn og Sammenligning, hvor-
 efter da det Hele kan lades i Ro til det følgende Foraar.

Er et slikt lille Forsøg faldet heldigt ud, vil man med
 langt større Tillid gaae over til et større.

Kurvenes Bund erstattes da ved selve Havbunden, hvilken
 det paa mange Steder dog vil blive tilraadeligt, om ikke nød-
 vendigt, at rense, maaskee endog at belægge med en Blanding
 af Leer og Sand, eller Leer alene, saaledes som altid skeer i
 de franske Østersparker.

Kurvenes Bægge vilde det altid være nyttigt at faae
 gjengivne i Form af Steen- eller Kiisgjærder, hvormed meget
 almindelig de franske Østersbeholdere ere omfattede, forsaavidt
 de ikke have Jordvolde. Dog indskrænker Nytten af disse
 Indhegninger sig deels til at frede om Anlægget og deels til
 at forhindre saavel Bortskylning af de dertil hørende Østers
 som Tilskylningen af fremmede Dele.

Har man ved de tidligere Forsøg i det Mindre overbeviist
 sig om, at Vandets Fornyelse paa det valgte Sted er tilstræk-
 kelig til Østerslivets frodige Udvikling, saa vil man vel neppe
 paatage sig Indretningen af et Sluseværk, hvorved en fuld-
 stændigere Fornyelse kunde bringes tilveie. Men skulde de

tidligere Forsøg ikke være lykkedes, og det uheldige Udfald kunne antages at beroe paa dette Savn, saa vil Sluseværket rigtignok ogsaa i mange Henseender lette Arbeidet, saasom navnlig ved Indhegningen af Parkbanken og dens enkelte Afdelinger, ved Rensningen af Bunden og ved Indhøstningen.

De forskjellige Afdelinger af Parken antages her som trædende istedetfor hine forskellige Kurve, hvori samtlige Østers antages sondrede efter deres forskellige Alder. I de for den et- og to-aarige Ungel (med omtrent ligesaa mange Sommer i Gjennemsnit) bestemte Afdelinger ville ingen særlige Forholdsregler være at iagttage; men i Afdelingerne for de ældre Østers gjelder det om Sommeren at faae indsamlet Unglen, i Lighed med Fremgangsmaaden ved de arcachonske Parkbanker.

Jeg skal ikke gaae yderligere ind paa Enkelthederne i denne kunstige Østersavl, der synes snart at skulle blive nok saa vigtig i alle Henseender som Viavlen. Hvad jeg her har haft den Ære at meddele derom ifølge de paa min Reise i Frankrig forrige Foraar gjorde Erfaringer, turde være tilstrækkeligt til at opmuntre Een og Anden ogsaa her tillands at gjøre Forsøg dermed. Lykkes disse, som jeg ønsker og haaber, saa vil det snart ikke længere være mig, men reent practiske Folk, der heri ville blive de rette Læremestre.

